

BẢO VỆ NHỮNG NGỌN NÚI LỬA Ở TÂY NGUYÊN VÀ NAM TRUNG BỘ CHO PHÁT TRIỂN DU LỊCH

Nguyễn Đình Hòa

Hàng trăm ngọn núi lửa ở Tây Nguyên và ven biển Nam Trung Bộ chưa phải đã hoàn toàn tắt, gây ra nhiều hiện tượng kỳ bí được các dân tộc ít người Tây Nguyên coi là biểu thị của thần linh. Đây là tài nguyên du lịch hiếm có của đất nước cần được bảo vệ và khai thác.

HIỆN TƯỢNG LẠ TỪ NHỮNG NHỮNG NÓN CÚT SẮT ...

Các cao nguyên bazan ở Tây Nguyên được điểm xuyết bởi hàng trăm ngọn núi lửa. Có ngọn cao gần 800m so với mặt bằng chân núi nhưng ngọn Chư H'đrưng (Hàm Rồng) gần thành phố Pleiku. Cũng có nhiều ngọn thấp nhỏ, thời gian và mưa nắng xói mòn khiến chúng có vẻ tàn lụi giống như những quả đồi đơn độc, chất chồng các tầng đá màu vàng đỏ đầy rỉ sắt, được các nhà địa chất Pháp khi nghiên cứu địa chất Tây Nguyên hồi đầu thế kỷ XX đặt tên là các "nón cút sắt" (cône de crasse). Miền núi lửa được quan niệm là "đã tắt" này vẫn biểu lộ nhiều điều kỳ bí chưa được khoa học giải thích thấu đáo.

Xã Đắk Mol (huyện Đắk Mil, Đắk Nông) nằm trên thềm bazan phía Đông ngọn núi Riuc (Thuận An), có 10 000 ha "rừng lạnh". Rừng mọc đầy cây kền kền, de, trò, sọt, trám, dẻ, dổi. Điều đặc biệt là nhiệt

độ ở khu rừng này thấp hơn ở các khu rừng khác 3 đến 4°C, khiến cho bất cứ ai vào rừng đều thấy lạnh ớn sống lưng. Đầu năm 2000, 4000 ha "rừng lạnh" đã được khai hoang trồng cà phê, nhưng nhiệt độ ở các rẫy cà phê vẫn thấp hơn các vùng xung quanh khoảng 2°C. Không xa rừng lạnh có nhiều mạch nước khoáng giàu khí CO₂, Công ty nước khoáng Đắk Mol đang khai thác CO₂ từ một trong các mạch nước khoáng đó để chế biến nước giải khát. Khi không khai thác, mạch nước khoáng giàu CO₂ có thể phun cao 15m so với mặt đất. Hiện nay vẫn chưa có ai hiểu rõ tại sao vùng đất "rừng lạnh" lại như vậy và có liên quan gì đến việc thoát khí CO₂ từ các mạch nước ngầm (vì khi bốc hơi khí CO₂ sẽ làm nhiệt độ hạ thấp). Tuy nhiên việc phun khí CO₂ là điều thường gặp ở các vùng núi lửa trên thế giới.

Xung quanh thành phố Pleiku có rất nhiều núi lửa. Vào những buổi chiều tối tháng 8, gió Tây Nam mát

KINH TẾ-XÃ HỘI

lạnh ào ạt len lỏi vào tận những ngõ hẻm khiến cho thành phố cao nguyên này như đắm chìm trong mùa thu muộn xứ Bắc. Ngược lại, buổi trưa nắng ngạt ngạt, Pleiku trở thành “thành phố không ngủ trưa” vì giấc ngủ trưa ở đây rất nặng nề, mệt mỏi đến mức khó chịu. Có người cho rằng nhiệt độ cao buổi trưa

Ghềnh Đá Đĩa, Tuy An, Phú Yên, ảnh trên internet

làm tăng lượng khí CO₂ thoát ra từ các mạch nước ngầm khiến cho con người bị mệt mỏi và uể oải, những ý kiến này chỉ là sự phỏng đoán. Năm 1998, vùng gần núi lửa Chư H'đrưng bỗng nhiên xuất hiện những vết nứt dài, khói bụi phun lên, còn đất sụt xuống đến vài mét. Phía Bắc thành phố Pleiku chừng 6km là biển hồ T'Nung, rộng khoảng 250ha. Đây là hồ nằm trong miệng núi lửa, không có dòng sông nào chảy vào, nhưng nước quanh năm không bao giờ cạn, thậm chí nước còn chảy thoát ra bên ngoài thành một dòng sông nhỏ. Hồ có dạng lòng chảo, không có bãi phẳng ven hồ. Mặt nước tiếp cận ngay với bờ hồ dựng đứng. Hồ có độ sâu trung bình khoảng 30m. Tuy nhiên, ở đáy hồ có những vực nhỏ “không biết sâu đến tận đâu” như lời người dân địa phương cho biết. Nguồn nước nào nuôi dưỡng hồ T'Nung vẫn còn là một điều bí mật. Chỉ biết hiện nay hồ T'Nung vừa là nguồn nước ăn cho cả thành phố Pleiku, vừa là khu bảo tồn đất ngập nước cấp quốc gia vì có hai loài cá đặc biệt không nơi nào có. Hồ T'Nung còn là vựa cá của Pleiku với sản lượng khoảng 100 tấn/năm.

Xã Eapô huyện Cujut đang yên lành bỗng nước ngầm trào lên dữ dội, làm ngập úng một diện tích gần 200ha trong thời gian gần nửa năm. Cà phê bị chết,

tình hình vệ sinh môi trường trong khu dân cư trở nên tồi tệ, dịch bệnh phát sinh, nhiều hộ dân phải di chuyển chỗ ở, thiệt hại kinh tế hàng tỉ đồng.

Tháng 8 năm 1999 là thời kỳ đất nứt và trượt lở đáng sợ ở các huyện Đăk Nông và Đăk Rláp. Vùng sự cố rộng gần 80 km², các vết nứt đất dài 300 - 500 m, chiều rộng 1-1, 5 m. Có nơi khối đất trượt chiếm cả 5 ha cà phê, dồn ép 3 hàng cà phê (mỗi hàng cách nhau 3, 3 m) chập làm một, cắt đứt đường 14, và làm nghiêng cả cột điện của tuyến đường dây 500 kV Bắc Nam.

DU KHẢO VÙNG NÚI LỬA-VẤN ĐỀ CÒN BỎ NGỎ

Những hiện tượng trên đây được các nhà địa chất

gọi là hiện tượng hậu phun trào, tức là những hiện tượng xuất hiện sau khi núi lửa ngừng phun, nhưng trước khi chúng tắt hẳn, hoặc trước một giai đoạn phun trào mới. Trên thế giới, núi lửa đều là những vùng có sức hấp dẫn du lịch rất lớn. Địa hình kỳ thú, khí hậu mát mẻ, đất

Núi Chóp Chài- Phú Yên nhìn từ bờ phải sông Đà Rằng- ảnh trên internet

đai màu mỡ khiến cây cối tốt tươi, lại thường có các suối nước nóng... ở vùng gần miệng núi lửa, nếu may mắn du khách có thể nhặt được nhiều loại đá quý. Ở Nhật Bản, nhiều đỉnh núi lửa là những trung tâm du lịch nổi tiếng.

Tây Nguyên và vùng ven biển Nam Trung Bộ có hàng trăm ngọn núi lửa. Trên máy bay có thể nhìn thấy chúng rất rõ. Những ngọn núi lửa trẻ thường vẫn bảo tồn được dạng hình nón, thậm chí, một số có phần đỉnh lõm xuống như một vết sẹo khổng lồ, hoặc là những hồ tròn chứa đầy nước-đó chính là vết tích của miệng núi lửa trước đây. Tuy nhiên, một số núi lửa khác lại có đỉnh nhọn, vút cao như mũi chông khổng lồ. Núi Chóp Chài phía Bắc thành phố Tuy Hoà, Phú Yên cao trên 600m là một kiểu núi lửa như thế, nhìn xa như một chiếc nón khổng lồ với đỉnh nhọn hoắt. Các khối đá bazan do núi lửa phun ra, theo thời gian, bị nguội đi, co rút lại thành những rìng cột đá hình sáu cạnh, hoặc giống như những chồng

đĩa đá khổng lồ. Những rừng “đá kỳ lạ” ở Lâm Đồng, gành Đá Đĩa ở ven biển Tuy An, Phú Yên-thắng cảnh quốc gia-là những kỳ quan do đá bazan tạo ra.

Hoạt động phun trào núi lửa ở Nam Trung Bộ và Tây Nguyên bắt đầu từ khoảng 20 triệu năm trước. Đến tận năm 1923, núi lửa vẫn còn phun tạo ra cả một hòn đảo nhỏ ngoài khơi Bình Thuận, được gọi là Hòn Tro. Những người may mắn chứng kiến còn tưởng lầm là một con tàu chở dầu bốc cháy. Phần đỉnh đảo nay đã bị sóng đánh tan, chỉ còn phần chân đảo chìm dưới nước. Trong sử thi dân tộc Mnông vùng hồ Lắk-Đắk Nông, có nhiều đoạn mô tả cảnh phun trào của núi lửa thật bi hùng. Từ sử thi, núi lửa đi vào tín ngưỡng, vào thơ ca, vào nhịp công chiêng, vào bản sắc văn hoá của người Tây Nguyên...

Hiện nay, đã có khá nhiều tour lữ hành ở Tây Nguyên và Nam Trung Bộ, tuy nhiên các tuyến, điểm tham quan hầu như chưa chú ý khai thác tiềm năng du lịch sáng giá mà các núi lửa mang lại. Lịch sử và văn hoá một vùng đất vẫn còn ẩn dấu nhiều điều vì những ngọn núi lửa còn được đánh đồng với những ngọn núi bình thường khác. Thật là đáng tiếc vì không ít đỉnh núi lửa ngày nay đang bị thiên nhiên và con người phá huỷ dần. Mưa gió, xói mòn, rừng trên đỉnh núi bị chặt phá, nhiều moong khai thác đá... đã làm nhiều ngọn núi lửa có tiềm năng du lịch trở thành nham nhở, xấu xí. Cần khẩn cấp điều tra, lựa chọn, lên kế hoạch bảo vệ và khai thác du lịch sinh thái một số ngọn núi lửa đẹp.

Để lựa chọn núi lửa cho du lịch cần dựa trên một số yếu tố sau đây:

- Dạng hình nón có phần lõm hay hồ nước ở đỉnh, hoặc đỉnh nhọn. Đây là dạng hình thái đặc trưng nhất và đẹp nhất của núi lửa;
- Tập đoàn thực vật tự nhiên còn được bảo tồn tốt, trong đó có thể còn nhiều loài quý, kể cả động vật hoang dã đi kèm;
- Cảnh quan đẹp và lạ
- Có thể liên quan với truyền thuyết, cổ tích địa phương
- Còn bảo tồn được các loại nham thạch đặc trưng của miệng núi lửa, đôi khi có cả đá quý.

Thiên nhiên không mới, chỉ cần du khách có cái nhìn mới thì sẽ thấy một thiên nhiên khác và đầy hấp dẫn. Đó phải chăng là bức thông điệp không lời mà vùng đất núi lửa gửi đến chúng ta? ■

TUNG BỪNG CHƯƠNG TRÌNH VINH DANH DOANH NGHIỆP HỘI NHẬP WTO

Xuân Hương

Kỷ niệm 2 năm Việt Nam là thành viên thứ 150 của WTO, tới 16.1.2009 Đêm hội Vinh danh doanh nghiệp doanh nhân với Lễ trao giải Quả cầu vàng, Ngôi sao Việt Nam, Tinh hoa Việt Nam được tổ chức hoành tráng tại Trung tâm hội nghị quốc gia. Đài Truyền hình Việt Nam truyền hình trực tiếp.

Được sự ủng hộ và bảo trợ của Ban Thi đua - Khen thưởng Trung ương, Bộ Thông tin và Truyền thông, Bộ Công thương, Bộ Quốc phòng, Bộ Văn hóa – Thể thao và Du lịch, Bộ Tài nguyên và Môi trường, Ban Tuyên giáo Thành ủy Hà Nội, Hội các nhà quản trị doanh nghiệp Việt Nam, Liên hiệp các hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam chỉ đạo Trung tâm hỗ trợ phát triển tài năng cùng một số cơ quan tổ chức Chương trình Vinh danh doanh nghiệp hội nhập WTO với nhiều hoạt động phong phú, mà trọng tâm là bình chọn và trao giải Quả cầu vàng (vinh danh doanh nghiệp tiêu biểu), Ngôi sao Việt Nam (vinh danh doanh nhân xuất sắc), Tinh hoa Việt Nam (vinh danh sản phẩm dịch vụ đặc sắc) năm 2008.

2 năm qua sau khi là thành viên của WTO, Việt Nam đã chấp nhận cạnh tranh, vượt qua thách thức và đứng vững trong tư thế thành viên chính thức của sân chơi thương mại lớn nhất hành tinh này. Năm 2008 mặc dù nhiều nền kinh tế mạnh trên thế giới suy thoái, khủng hoảng tài chính toàn cầu đã ảnh hưởng tới nền kinh tế nước ta, nhiều doanh nghiệp lâm vào cảnh khó khăn trong sản xuất, thu hút đầu tư, vốn và nhất là tiêu thụ sản phẩm...